

SZAKDOLGOZAT

KONRÁDNÉ SONN LÍDIA

DEBRECEN

2010

**Debreceni Egyetem
Informatika Kar**

Tehetséggondozás

Témavezető:

DR. PAPP ZOLTÁN LAJOS

Egyetemi adjunktus

Készítette:

KONRÁDNÉ SONN LÍDIA

Informatika tanár

DEBRECEN

2010

Tartalomjegyzék

TARTALOMJEGYZÉK	1
BEVEZETÉS	2
TEHETSÉGFOGALOM	3
A TEHETSÉGFOGALOM MEGHATÁROZÁSAI, TEHETSÉGMODELLEK	3
TEHETSÉG TÉMAKÖR HAZÁNKBAN	8
A TEHETSÉG AZONOSÍTÁSA	12
A PEDAGÓGUS SZEMÉLYISÉGE	15
„A MAI GYEREKEK”	17
MIRE JÓ AZ INFORMATIKA?	19
AZ INFORMATIKA SZEREPE AZ OKTATÁSBAN	19
AZ INFORMATIKA SZEREPE A TEHETSÉGFEJLESZTÉSBEN.....	21
FEJLESZTÉSI MÓDSZEREK	22
SAJÁT TAPASZTALATOK	28
TAPASZTALATAIM ÉS MÓDSZEREIM	28
AZ ISKOLÁRÓL.....	30
TAPASZTALATOK	31
TEHETSÉGGUTATÁS	32
FELKÉSZÍTÉS VERSENYEKRE	33
TANULÓINK EREDMÉNYEI	34
AMIÉRT ÉRDEMES KÜZDENI.....	35
ÖSSZEFOGLALÁS	37
IRODALOMJEGYZÉK	38

Bevezetés

Pedagógus pályafutásom legboldogabb pillanatai voltak, amikor diákjaim a versenyeken eredményesen szerepeltek. Ezek az esetek szinte kizárólag problémás, nehezen kezelhető gyerekek által elért – az ő szintjükön – kiemelkedő teljesítmények voltak. Később kiderült, hogy sokkal több történt annál, minthogy megnyertünk egy versenyt. Megváltozott az életük. Bebizonyosodott, hogy ilyenkor többről van szó, minthogy egy adott tantárgy, esetleg egy bővebb téma területén többlettudásra tettek szert.

→ Megváltozik a gondolkodásmódjuk magukról, a tanulásról, lehetőségeikről.

→ Elindul egy folyamat, mely során a tanulók később sokkal eredményesebben teljesítenek.

A tehetségfogalom sokoldalú volta miatt nehéz egyértelműen felismerni, hogy melyik tanuló rendelkezik tehetséggel adott területen, és ki az, aki ezt képes fejleszteni, kibontakoztatni, kamatoztatni. Ezek megvalósítása rendkívül összetett feladat, hiszen a tehetséggondozás nemcsak az ismeretanyag bővítése adott témakörben, hanem személyiségfejlesztés, s mint ilyen, a pedagógusnak komoly felelőssége van e tekintetben. Ahhoz, hogy ezt jól csinálhassa, rengeteg szempontot kell ismerni, figyelembe venni.

A dolgozat célja az eddigi tehetséggondozói tevékenységemhez összegyűjteni az arra vonatkozó elméleti alapokat, hogy azok összevetésével megismerjem a témakör fő szempontjait. Szeretném meghatározni azokat az alapelveket, melyek véleményem szerint fontos paraméterei a tehetséggondozás folyamatának.

Úgy gondolom, ha a dolgozat elkészítése során kialakulnak a fontos szempontok, ezek segítségével a továbbiakban, a tehetségekkel való foglalkozást saját környezetemben nagyobb hatékonysággal végezhetem.

Tehetségfoglalom

A tehetségfoglalom meghatározásai, tehetségmodellek

„Tehetségen azt a velünk született, adottságokra épülő, majd gyakorlás, céltudatos fejlesztés által kibontakoztatott képességet értjük, amely az emberi tevékenység egy bizonyos területén az átlagosnál messze túlhaladó teljesítményeket tud létrehozni” Harsányi

A tehetség témakör szerteágazó és rendkívül nagy a szakirodalma. A tehetség meghatározása, a kiemelkedő képességek megítélése koronként változott. Fogalmának meghatározása már a XIX. században elkezdődött. Rengeteg meghatározás, modell keletkeztek, melyekkel próbálták beazonosítani a fogalmat. Rendszerint valamilyen kimagasló teljesítményre utalnak a definíciók. „Minden társadalom maga dönti el, hogy mit tekint tehetségnek, ezért a fogalom tartalma az idő és a hely függvényében változhat.” *Sternberg*. Általában az aktuális társadalmi szükségletek határozzák meg, hogy kit tekintünk tehetségesnek.

A legősibb változat szerint a tehetséget egy misztikus emberfeletti erőnek tartották. Később egyfajta fogyatékosként kezelték, ami rokon az örülettel, majd a nézetek ennek ellenkezőjébe csaptak át, egy minden tulajdonságában kiváló tehetségkép formájában. A tehetségesek közül kiemelünk egy magasabb fokozatot: a zsenit. *Galton* szerint kivételes egyének a populáció kis százalékát teszik ki – négyezerből egy- a zsenik pedig milliőkből egyetlenek. *Lombroso* szerint a zsenik zavaróak az átlagos tehetségek számára – felforgató, újító tevékenységeik miatt – ezért gyakran üldözik őket. [1]. A mai napig az átlagos emberek különccnek, „csodabogárnak tartják” őket.

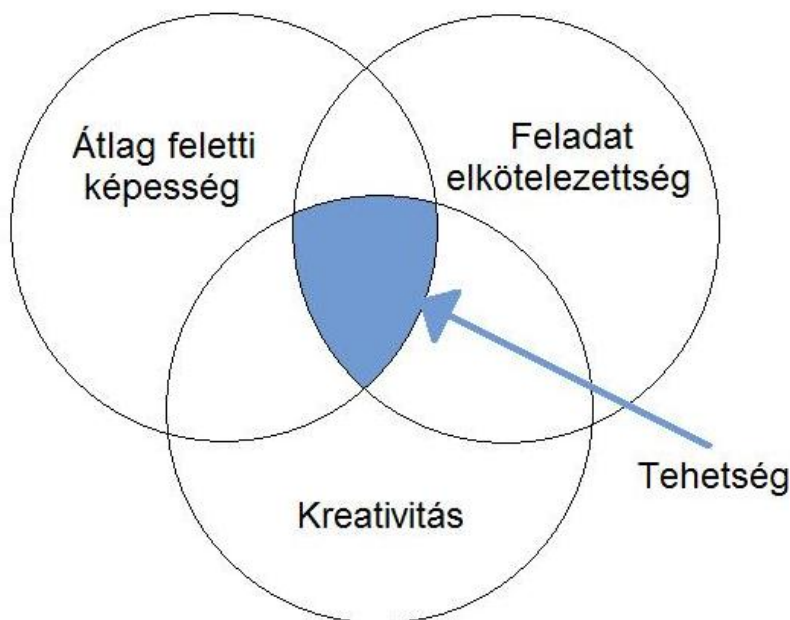
A XX. században a tehetség kialakulásának vizsgálata, a mérési módszerek kérdései kerültek előtérbe. Szélsőséges vélemények alakultak ki az öröklődés és környezeti hatások jelentőségét illetően. Sokáig e kettő egymással szemben, ma már egymás mellett áll. A genetikai öröklés meghatározza az adottságot, de hogy ebből mi alakul ki azt a környezet erősen befolyásolja. Az a nézet, miszerint a tehetség utat tör magának, nem állja meg a helyét. Fontossá váltak a tehetség azonosítására, majd a fejlesztési lehetőségekre vonatkozó kérdések. A tehetség mérése – a pszichometria korszaka – *Galton* munkásságával kezdődött. A tehetség meghatározására, mérésére vonatkozó kutatások során *Galton*, majd követője *Terman* is a tehetséget az intelligenciával azonosította. Az intelligencia kifejezés alatt egy általános

„értelmességet” (*Gyarmati*) értünk. *Terman* kutatásai, eredményei szerint – magas intelligenciájú gyermekek nagyszámú követéses vizsgálata – azonban nem a legintelligensebb egyénekből lettek a legnagyobb alkotók.

Binet által elindított intelligencia tesztek jelentősége azonban ma is nagy. Bár az intelligenciatesztek hatékonysága megkérdőjelezhető a tehetségek beazonosítására, főleg speciális tehetség területek esetén, mégis a legelterjedtebb vizsgálati módszer.

Révész Géza már az intelligenciatesztek kialakításának korában visszautasította, az intelligenciatesztekre alapozott tehetségazonosítást, mert szerinte sok tehetség kimarad, és sok intelligens, de nem tehetséges fiatal bekerül az azonosításba. Hangsúlyozta, hogy más típusú intelligencia a tudósé, és a művészé, mint a gyakorlati életben érvényesülni akaró emberé.

Az 50-es években *Guilford*nak köszönhetően bővül a tehetségfogalom a kreativitás fogalmával. A vizsgálatok szerint az intelligencia és a kreativitás nem esik egybe. A kreativitás fogalma alatt divergens, eredeti gondolkodásmódot, problémamegoldó képességet értünk. Innentől az egytényezős tehetségmodelleket felváltják a többtényezős modellek. Többek között a ma is meghatározó *Renzulli*-féle (1978) tehetséget leíró háromkörös modell.

Ez a modell három összetevőjét emeli ki a tehetségnek. Ennek a három tulajdonságcsoporthoz az integrációja a tehetség.

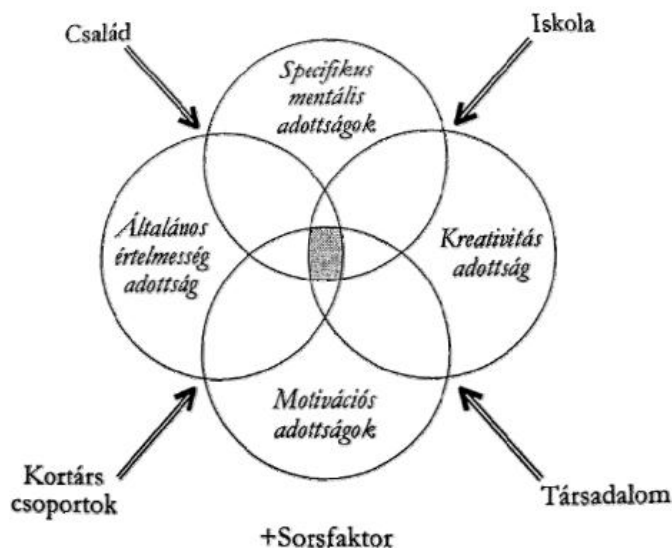
Később az átlag feletti képességeket *Renzulli* szétválasztotta általános és speciális képességekre. Így tehát a modell szerint a tehetség négy összetevője:

- **Átlag feletti általános képességek:** Vagyis magas szintű gondolkodás, fejlett képességek adott területen. Az elmúlt évek kutatásai szerint az igazán jelentős szellemi teljesítmények háttérében nem elsősorban a magas általános értelmesség áll, ehhez a további faktorok is elengedhetetlenek.
- **Speciális képességek:** *Gardner*-féle csoportosítás szerint hétféle speciális képességcsoport különíthető el: nyelvi, zenei, matematikai-logikai, vizuális-téri, testi-mozgásos, szociális-interperszonális, intraperszonális. Az általános értelmesség és speciális szellemi képességek nagyrészt függetlenek egymástól.
- **Kreativitás:** A problémahelyzetekben új megoldásokat találó, a szokásostól eltérő (divergens) gondolkodásmód.
- **Feladat iránti elkötelezettség:** Motiváció a magas szintű teljesítményhez: érdeklődés, versenyszellem, kitartás, emocionális stabilitás stb.

„Tehetőségesnek tehát azok tekinthetők, akik kiváló adottságaik – a négy fenti összetevő ötvözeteként - alapján magas szintű teljesítményre képesek az élet bármely tevékenységi területén.” *Balogh László* [4]

Mönks tovább bővítette *Renzulli* modelljét, mert szerinte a környezet hatása is jelentős. Ezek pedig a **család, iskola és a társak**.

Czeizel Endre [3] további – a tehetséget meghatározó – komponenseket iktat a *Mönks-Renzulli* modellbe. Kiemeli a **társadalom szerepét** és az úgynevezett **sors faktort**, mely arra utal, hogy az alkotásra képes kort meg kell élni.

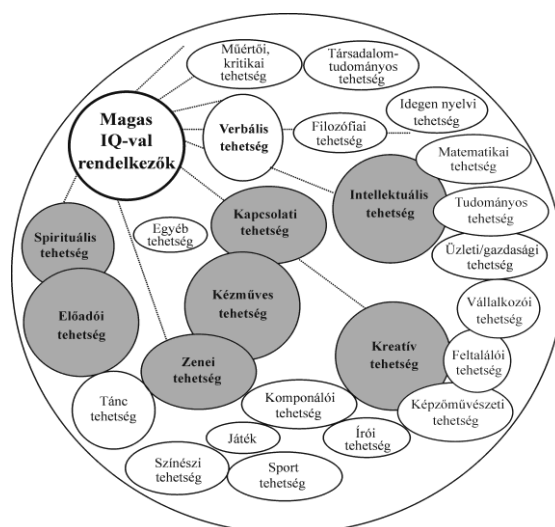
Czeizel különbséget tesz adottság és a képesség fogalma között. Az adottság a genetikai lehetőségeket, míg a képesség a társadalmi tevékenységben realizálódó teljesítményt jelenti. A tehetség tehát egy ígéret, az átlagot meghaladó adottságokkal bíró személy, aki – jó esetben később tevékenységével, alkotással valóra váltja az ígéretet, talentummá válik.

A tehetséges gyerekek egyéni tulajdonságait nehéz meghatározni a szigorú modellekkel. A tehetség fogalmának meghatározása kiszélesedett. Így tehetségesek azok a gyerekek (Amerikai Oktatási Hivatal 1972 szerint), akiknél a szakemberek kimagasló adottságokat, vagy képességeket állapítanak meg valamely alábbi területen:

- általános intellektuális képesség,
- specifikus tanulási kompetencia,
- kreatív gondolkodás,
- vezetői rátermettség,
- művészi adottságok,
- pszichomotoros képességek

Amennyiben a gyermek bármely területen kiemelkedő, számukra a normális iskolai oktatáson túl, további oktatási programok javasoltak, hogy képességeiket kibontakoztathassák.

A tehetségazonosítás után a következő feladat fejlesztés, tehetséggondozás. A speciális tehetségfejlesztés kiindulási alapja a *Piirto* modell, amely tovább differenciálja a tehetség területeket.

Sokan gondolják úgy, hogy a legtöbb ember tehetséges valamely területen. Amennyiben tehetsége felismerésre és fejlesztésre kerül, az egyén mindenképp boldogabb,

Magyar viszonylatban egyre többen hívják fel a figyelmet arra, hogy „Legnagyobb természeti kincsünk: a tehetség” *Czeizel* [2] és ennek okán sokkal több figyelmet kellene a témának szentelni.

A tehetségmodellek nagy száma bizonyítja, hogy nagyon nehéz pontosan meghatározni, mi a tehetség, pedig fontos, mert ez alapján dől el, hogy ki kapja a segítséget, a támogatást. Nem is lehet egyértelműen megfogalmazni, hiszen a tehetség kifejezés egy gyűjtőfogalom a különböző tehetségfajtákra, melyeket egységesíteni, vagy összehasonlítani sem lehet, hiszen nem mondhatjuk ki, hogy egy tudományos vagy egy művészeti alkotásnak van nagyobb értéke.”Ha a tehetség definíciója használható, akkor ez kedvező következményekkel jár mind a társadalom, mind az egyén számára. Ha a definíció nem eléggé hasznavehető, akkor értékes tehetségek vesznek el, és kevésbé értékeseknek jut a támogatás, bátorítás. Ezért fontos megértenünk, hogy mit jelent számunkra és mások számára a tehetség fogalma.” (*Sternberg & Davidson, 1990*). A tehetségmodellek elsősorban a kor igényeiről, és nem a tehetségről szólnak. A mindenkori tehetségfejlesztést tehát nagyban befolyásolja, hogy adott korban mit tekintenek fontos területeknek, mert ezek kiemelten szerepelnek a tehetséggondozásban is. Amitől a fejlődést várja a társadalom, arra mindenkor nagyobb hangsúlyt fektetnek. *Csermely Péter* szerint [9] nem az a kérdés, hogy ki a tehetség, hanem, hogy ki miben tehetséges. A mai társadalomban kiemelkedő jelentősége van az informatika fejlődésének, az információs társadalom kialakulásának.

„Ha az ezredfordulóra kibomló információs robbanást, a számítástechnika előretörését tekintjük, már előrevetíthető, hogy pl. a gyors információ feldolgozás, szelekciós és döntési hatékonyság, a téri-vizuális képességek felértékelődnek, a jelek, szimbólumok használata egyre fontosabbá válik.” *Gyarmathy* [8]

A hagyományos tantárgyi területeken történő fejlesztésen túl, nagy hangsúlyt kap az informatikai képzés, a mindennapi informatikai ismeretek oktatásától kezdődően a speciális informatikai tehetségek támogatásáig.

Tehetség témakör hazánkban

„Az a nemzet, mely nem képes tehetséges fiainak kifejlődését biztosítani és őket a nekik megfelelő helyre állítani, az a középszerűség kezén elsorvad” Klebersberg Kunó

A tehetséggondozás témaköre a rendszerváltást követően látványos fejlődésen ment keresztül. A kapcsolat az Európai Tehetségtanáccsal, majd ennek köszönhetően létrejövő Magyar Tehetséggondozó Társaság jelentős szerepet vállalt a tehetséggondozás fontosságának hangsúlyozásában. Tehetségprogramok indulnak az iskolákban.

Az új oktatási törvény is foglalkozik a tehetséges tanulókkal való foglalkozással, tehát van törvényi szabályozás a tehetségfejlesztésre vonatkozóan.

1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról

„10. § (3) A gyermeknek, tanulónak joga, hogy

a) képességeinek, érdeklődésének, adottságainak megfelelő nevelésben és oktatásban részesüljön, képességeihez mértén tovább tanuljon, illetve alapfokú művészetoktatásban vegyen részt tehetségének felismerése és fejlesztése érdekében;”

A magyar tehetséggondozás rövid elemzésében *Balogh László* [5] az erősségek között említi a meglévő törvényi szabályozást, az –európai viszonylatban– magas szintű speciális tehetségfejlesztést, a nagy hagyományokkal rendelkező versenyeket, illetve a gazdag tanórán kívüli tehetséggondozási formák rendszerét.

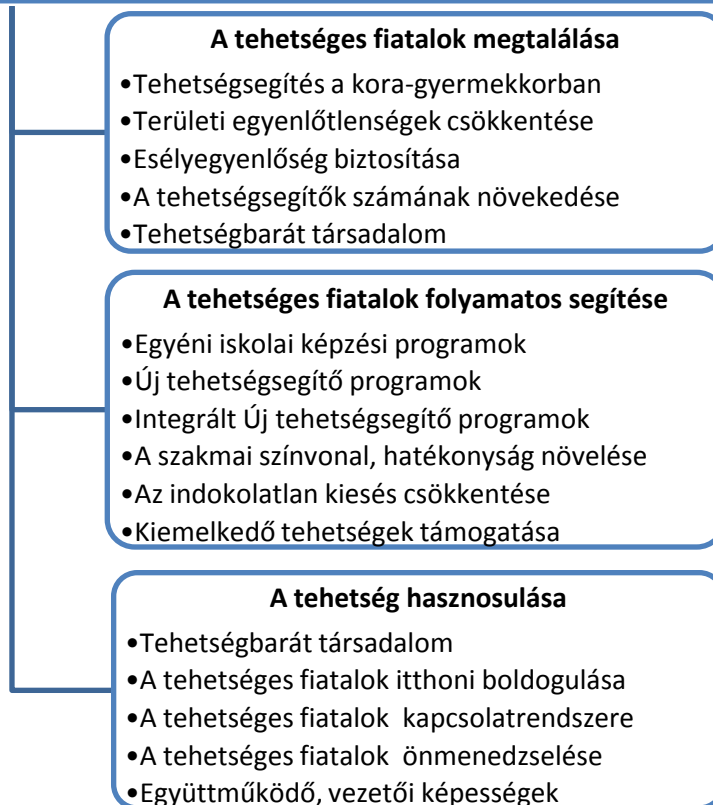
Persze gyenge pontok is vannak. Egyrészt a tehetségek azonosításának hiányosságai, az egysíkú tehetségfejlesztő programok. Probléma még a megfelelő szakemberek képzése és alkalmazása mentorként, tanácsadóként, továbbá a családdal való együttműködés hiánya. A világszerte alkalmazott gyorsítás lehetősége (korábbi iskolakezdés, osztályléptetés, stb.) pedig a magyar oktatási rendszer merevségéből következően nálunk nem nagyon fordul elő.

Az Országgyűlés konkretizálta a tennivalókat tehetséggondozás témakörben és a 126/2008. (XII.4.) OGY határozata elfogadta a Nemzeti Tehetség Programot: *„Magyarország gazdasági kibontakozása a tudás- és képességigényes ágazatok fejlesztésével valósulhat meg. Ezen ágazatok fejlődése szempontjából kulcsfontosságú, hogy az adott tudás- és képességtartalomban kiemelkedő teljesítményre képes fiatalok, a tehetségek felszínre kerülnek-e, tehetségük kibontakozhat-e, hasznosulhat-e, a tehetségek pályájukon kellő és folyamatos segítséget kapnak-e és – mindezek következtében – képes lesz-e az ország megtartani a legkiválóbb tehetségeit.”*

Nemzeti Tehetség Program célkitűzései

- A tehetséges fiatalok megtalálása
- A tehetség jellegének és szintjének megfelelő folyamatos segítség a tehetség kibontakoztatásában
- A tehetség hasznosulásának elősegítése

A tehetséges fiatalok képességeinek kibontakoztatása és társadalmi hasznosulása

Az iskolai tehetséggondozás főbb területei:

- A kiemelkedő **átlag feletti intellektuális képességek** további fejlesztése
- Az **átlagot meghaladó speciális képességek** figyelembevételre és fejlesztésre további szervezeti kereteken.
- Szükséges a **kreativitásnak** – mely a magas szintű alkotás alapeleme – teret engedni, és lehetőséget adni további fejlesztésre.
- Ösztönözni kell a gyermeket, serkenteni a **motivációját**, lehetőleg a környezet, család bevonásával együtt.

Fontos, hogy az elméleti meghatározásokon túl, valós gyakorlati lépések is történjenek. Ezt segítik elő a pályázati lehetőségek, illetve a pedagógusok szakirányú képzése. Továbbá kezdeményezések vannak a tehetséggondozással foglalkozó intézmények munkájának összehangolására. A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács jogi képviselőjét a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége közhasznú egyesület látja el, amely a tehetséges fiatalok felismerésével, kiválasztásával és gondozásával segíti a tehetség kibontakozását és hasznosulását. A Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetségének köszönhetően széles társadalmi és politikai összefogás született a tehetségek felfedezése, gondozása érdekében. Ennek egyik eredményeként indulhatott el az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében, az Európai Unió támogatásával a Magyar Géniusz Integrált Tehetségsegítő Program is. [15]

Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetségének tagszervezetei (2008. januári állapot)

- Amőba Alapítvány
- Aranyelme Egyesület
- Arany János Tehetséggondozó Program Intézményeinek Egyesülete
- Bethlen Gábor Alapítvány
- Bolyai Farkas Alapítvány a Magyarul Tanuló Tehetségekért (Zenta, Vajdaság)
- Bolyai Műhely Alapítvány
- Csányi Alapítvány a Gyermekekért
- Katolikus Pedagógiai Szervezési és Továbbképzési Intézet
- Kocka-kör Egyesület
- Kutató Diákok Országos Szövetsége
- Kutató Diákokért Alapítvány
- Logos Alapítvány (kistérségi iskolák)
- Magyar Innovációs Alapítvány
- Magyar Innovációs Szövetség
- Magyar Tehetséggondozó Társaság
- Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége
- Talentum Műhely
- Tehetséges Magyarországért Alapítvány
- Vajdasági Magyar Pedagógusok Egyesülete

Elgondolkodtató és megfontolandó Csermely Péter véleménye – aki egyébként a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetségének elnöke – arról, mit jelenthetne országunk számára a tehetségfejlesztés, illetve azon túl tekintve, mire kellene tenni a hangsúlyt az oktatásban.

„Egy olyan hányatott történelmű országban, mint Magyarország, ahol majdnem minden évszázadban különböző népek vonultak át, olyanfajta sokszínűség és változatosság jött létre, amely éppen a fent említett szerves fejlődést akadályozta meg. Viszont ezt a hátrányt az előnyére tudja fordítani az ország, ha engedi kibontakoztatni azt a fajta készségrendszert, amely a legváratlanabb és legképtelenebb szituációkhoz való állandó alkalmazkodást meg tudja valósítani. ... Az állandóan változó körülmények igen komplex rendszerek kialakulására teremtenek lehetőséget, feltéve, ha a belső fejlődés is lehetőséget ad erre, nem öli meg őket csírájukban, hanem engedi kibontakoztatni. A nagy kreativitással, széles látókörrrel, képességekkel és a sok képesség potenciális kifutásával rendelkező ember alkalmas arra, hogy a lehető legváratlanabb szituációkban valami érdekes új ötlettel előálljon, amely megoldás, válasz lehet az adott szituációra. Miért ne lehetne Magyarország Európa ötlettára vagy akár világméreteken is ötletadó gócpont?” Csermely [9]

A tehetség azonosítása

„Ha van valami, ami sokkal ritkább, mint a tehetség, az a tehetség felismerésének képessége.” Robert Half

A tehetséges gyermek azonosítása rendkívül nehéz. Az egyik módszer a tesztekkel való vizsgálat, melynek használatakor figyelembe kell venni annak hiányosságait. A különböző tesztek általában egy adott területre vonatkoznak, így nem lehet rá teljes mértékben hagyatkozni, hiszen nem fedik le az összes területet. *Ranschburg Jenő* szerint a tesztek segítségével tulajdonképpen mintavétel történik az adott pillanatban a környezet és a veleszületett adottságok közötti kölcsönhatásról.

A tesztek eredményei nem minden esetben megbízhatóak, hiszen a kiértékeléskor nem veszik figyelembe az aktuális testi, szellemi állapotot, a szociális helyzetet, pedig mindezek erőteljesen befolyásolhatják a teszteredményt pozitív és negatív irányba egyaránt. A kiemelkedő tanulók teljesítménye, munkavégzésük nem mindig egyenletes. Az alkalmazandó teszt használatakor ügyelni kell annak megbízhatóságára, illetve érvényességére, vagyis, hogy ugyanazt az eredményt hozza minden körülmények között illetve, hogy a megfelelő tulajdonságokat méri-e.

A tesztek számszerű eredménye – bár pontosnak tűnik – mégsem ad megbízható eredményt. A kreatív, divergens gondolkodás esetén pedig még kevésbé alkalmazható a tesztek használata, tehát itt egészen más módszerek kellenek a tehetség felismeréséhez. *Renzulli* szerint az intelligens tanárok, szülők, jobban kiválasztják a tehetséget, mint a tesztek. A módszerük a direkt, vagy indirekt megfigyelés. Az azonosítás másik módszere tehát a megfigyelés. A gyerekeket különböző helyzetekben megfigyelő, arra érzékeny, képzett pedagógus vagy szakember bizonyosan sokkal hatékonyabban, pontosabban tudja érzékelni, hogy a gyermek tehetséges-e adott területen. Ebben segítheti az is, ha ismeri a gyermek társainak, illetve szüleinek a véleményét is.

A megfigyeléses azonosításhoz támpontot adhat *Geffert Éva* és *Hetskovits Mária* egy az általánosan a tehetséges gyerekekre jellemző tulajdonságlistája.[6] A lista négy területre osztja a tulajdonságokat, ezek közül kiemeltem példaként néhány általam is jellemzőnek ítélt tulajdonságot:

I. Az ismeretszerzés jellemzői alapján

- Sokat tudnak a legkülönbözőbb dolgokról
- Szókincsük gazdag, szokatlan kifejezéseket használnak
- Gyorsan megjegyzik a tényeket
- Gyorsan felismerik az ok-okozati viszonyokat
- Gyorsan tudnak érvényes állításokat, következtetéseket felállítani
- Kritikusan, függetlenül gondolkodnak

II. Motiváció

- Őket érdeklő kérdésekkel elmélyülten foglalkoznak, és nehezen viselik, ha megszakítják őket egy feladat megoldása közben
- Mechanikus feladatok unatják őket
- Tökéletességre törekszenek
- Önkritikusak, nem elégedettek munkájuk gyorsaságával/eredményével
- Szívesen dolgoznak önállóan
- Magas célokat tűznek ki

III. Kreativitás

- Sokféle, és sokszor szokatlan kérdéseket tesznek fel, azokra kapott válaszok alapján újabb kérdéseket fogalmaznak meg
- Egy probléma felmerülésekor sok ötletet vagy megoldási lehetőséget sorolnak fel
- Gyakran szokatlan, furcsa vagy meglepően frappáns, okos válaszokat adnak
- Véleményüket nem rejtik véka alá

IV. Szociális viselkedés

- Sokat foglalkoznak olyan fogalmakkal, mint igazságos-igazságtalan, jó-rossz
- Ha más véleményük van, akkor provokálják a többieket, nem félnek a konfliktushelyzettől
- Egyéniségek, individualisták
- Nem fogadnak el tekintélyalapon véleményt anélkül, hogy azt kritikusan át ne gondolnák, elemeznék

A szakemberek által létrehozott tulajdonságlisták használata mindenképp ajánlott, hiszen a szubjektív megítélés nem feltétlenül a valós tehetségeket veszi jobb képességűeknek. Vizsgálatok szerint a tanárok általában jobb képességűnek ítélik azokat a tanulókat, akik

szorgalmasak, jó magaviseletűek, konformisták, feltétel nélkül elfogadják a tanár szavait. Gyakran negatív előítélet alá esnek a figyelmetlen, fegyelmezetlen, tekintélyt nem elfogadó tanulók, noha ezek a tulajdonságok gyakran arra utalnak, hogy a tanuló számára nem kielégítő, vagy elégséges a tanár által ismertetett téma. Az adott témakört jól ismerő tehetséges diák nagy valószínűséggel unatkozni fog egy olyan órán, ahol csak általános információkat hall a témáról. Ennek pedig következménye sok esetben a fegyelmezetlenség. Az általam vizsgált informatika tantárgy esetén ez a szituáció gyakrabban előfordulhat, a szerteágazó informatikai témakörök miatt, és mert a tanulók adott területen akár gyakorlottabbak is lehetnek a tanárnál.

A megfigyelés folyamatos kell legyen, hogy a rejtett, vagy esetleg képességeikhez képest alulteljesítő tehetségek is azonosíthatók legyenek. A tehetséges diákok gyakran a tehetségfejlesztésen túl képességeik kibontakoztatásához egyéb támogatást is igényelnek. Az iskolai, szociális beilleszkedésükhöz gyakran szükséges a pedagógusok segítsége, az egyéni bánásmód, az iskola és a család szoros együttműködése. A tehetség sokszor magányos, a környezet segítsége nélkülözhetetlen az érzelmi egyensúly megteremtésében. A nagyobb tudás, gyorsabb, jobb felfogóképesség, jobb teljesítmény szembefordíthatja az osztálytársaival, ami magatartás problémákhoz vezethet.

Az ismeretanyag növelésén, tudás művelésén túl tehát szükség van a gyermek személyiségfejlesztésére. Ahhoz, hogy ez jó irányba haladjon nagyon fontos a pedagógus személyisége.

A pedagógus személyisége

*„Muszáj, hogy legyen nagyon kevés „rossz tanár” is az iskolában, mert ő is az életre tanít, ahol jönnek majd a „rossz főnökök” sorban.”
Csermely*

A hétköznapi tapasztalatok alapján is kimondható, hogy egy-egy kiemelkedő pedagógus szárnyakat adhat a tanítványainak, míg a rossz tanárok egy életre elvehetik a tanulók kedvét az adott tantárgy tanulmányozásától. A kutatások is bebizonyították, hogy a gyerekek érdeklődését, tanulásuk hatékonyságát a családi háttér mellett az iskolai hatásokon belül, a pedagógusok munkájának minősége befolyásolja leginkább (*Goldhaber és Wright-Sanders*).

A tehetséggondozással foglalkozó pedagógus szerepe tehát összetett. Egyes kutatások bebizonyították, hogy a nagyon jó tanárok másfélszer annyi tananyagot, vagyis másfélszer akkora teljesítményt tudnak kihozni a tanulókból, mint az átlag, míg a nagyon rossz tanárok feleannyit. Azt, hogy melyek azok a tulajdonságok, amiktől jó egy pedagógus, pontosan nem meghatározható. Az, hogy egy tanár mennyire hatékony az oktatás során, az nem önmagában a tantárgyi tudásán, végzettségén, tanítási módszerén múlik, hanem – a személyiségét is beleértve – egy komplex összhatáson, amely segítségével eredményes tud lenni.

Létezik azonban néhány kritérium a hatékony tanári személyiséget illetően:

- a gyerekek sok viselkedésformáját elfogadhatónak találja,
- rugalmas, kevésbé ítélkező,
- nagy a tűrőképessége,
- nem akarja a jóról és a rosszról vallott saját elképzeléseit másokra ráerőszakolni,
- emberi kapcsolataiban általában is elfogadó.

A tehetség felismerése, a hatékony fejlesztő munka pedig további fontos tulajdonságot igényel:

- Rendelkeznie kell bizonyos szakmai, tantárgyi kompetenciával, magas szintű intelligenciával,
- Fontosnak kell tartania, a tehetségek felismerését, fejlesztését,
- Tudnia kell biztosítani a tehetség kibontakoztatásának lehetőségét. Legyen hajlandóság arra, hogy a tanulás „elősegítője”, ne „irányítója” legyen,

- Ismernie kell a motivációs módszereket, ha a tanulóknál – valamilyen oknál fogva – csökken a lelkesedés,
- Ki kell tudni alakítani egy közvetlen viszonyt a tanulókkal, mely segítségével, áthidalhatják a nehézségeket. Fontos a humorérzék,
- Örülnie kell a kérdéseknek, érdeklődésnek,
- Képesnek kell lennie mindenkiben meglátni a jót, a tehetséget, még ha az tőle idegen terület is, hisz akkor legalább terelheti a tanulót oda, ahol annak képességei kibontakozhatnak.

A tehetséggondozással foglalkozó tanulmányok több helyen is említik, hogy a tanulók számára sokszor az a siker kulcsa, hogy személyes kapcsolatba kerülhetnek egy tanárral, oktatóval, aki intenzíven, személyre szabottan foglalkozik velük [10]. Ha a diák érzi a tanár bizalmát, igyekszik rászolgálni arra.

Ezenkívül fontos feladat a kapcsolattartás a szülőkkel. A jó család felerősíti a pozitív, fejlesztő tendenciáit, a rossz körülmények pedig gyengítik azt. Ezért a tehetség felismerése után fontos a szülőkkel való folyamatos kapcsolattartás:

- információcsere, együttműködés célok tisztázása, egyeztetése,
- a fejlődés közös értékelése,
- a pedagógus, pszichológus tanácsa, módszertani segítségnyújtása,
- a gyerek érzelmi támogatása, elfogadása, odafigyelés,
- pályaválasztás irányítása.

A tehetséggondozás ügye leggyakrabban a tanár belső készítésére van bízva, hiszen a mindennapi iskolai életben kevés támogatott lehetőség van a foglalkozások, egyéb tevékenységek kivitelezésére. Az a kevés pedagógus, aki vállalja ezt a feladatot, sokszor önkéntes munkát végez, így a lelkiismeretére van bízva, mit kezd a tehetséggel.

„A mai gyerekek”

„Nekem például sikerült a középiskolai tanárok utálatát kivívnom, mert több előadásomban is elmondtam: ha ma egy tanár nem tud rutinszinten szövegszerkesztővel dolgozni, akkor az olyan műveltségbeli hiány, mintha nem tudná, ki volt Arany János. Tudomásul kell venni, hogy megváltozott a kultúra, mások a követelmények”. Popper Péter

Az informatikai eszközök megjelenése nagyon fontos fejlődési lépcsőfok a tudományban. Majd megjelenése a „magánéletbe” alapvetően megváltoztatta a mindennapi életünket. Fokozatosan nő a számítógépek szerepvállalása a környezetünkben. A gépek többségének a működése a digitális technikára épül, vagy ha a működés nem is, annak irányítása digitális. Ennek köszönhetően új fejlemény is befolyásolja az oktatási folyamatokat, melyet figyelembe kell venni a szakembereknek, pedagógusoknak.

A mai gyermekek számára alapeset a számítógépek jelenléte környezetükben. Az ennek köszönhető folyamatos, „online” információáramlás számukra annyira megszokottá vált, hogy egy olyan környezetben – például egy térerő mentes erdei kiránduláson – ahol ezt nem kapják meg, már-már frusztráltak.

Ennek egyik következménye lett, hogy a számítástechnikát, illetve az információk kezelését feltétlenül be kell iktatni az oktatásba. Ennek felel meg – optimális esetben – az informatika tantárgy. Azonban a fejlődésnek, digitális technika térhódításának további következményei is vannak. *Marc Prensky*[7] fejt ki a *Digitális bennszülöttek, digitális bevándorlók* című tanulmányában, hogy jelenleg hatalmas szakadék tátong a gyerekek, illetve az előző generációhoz tartozó tanárjaik között. Bevezeti a digitális bennszülött (gyermek) és a digitális bevándorló (tanár) fogalmát. A tanulók radikálisan megváltoztak, ők az első generációja azoknak, akik az új környezetben nőttek fel. Ennek a környezetnek a hatása, hogy az állandó interakcióknak köszönhetően ezek a gyerekek másképp gondolkodnak, másképp dolgozzák fel a kapott információkat. *Dr. Bruce D. Berry* egyenesen azt állítja, hogy ezeknek a gyerekeknek az agya már fizikailag is különbözik az idősebbektől. Hivatkozik arra a tényre, miszerint a kisgyermekkorban anyanyelvként eltárolt nyelv és a későbbi korban idegen nyelvként megtanult nyelv, az agy különböző részén raktározódik el. Nyilván való, hogy a gyerekek más agyterületeiket „edzik” a számítógép, számítógépes játékok hatására. Az bizonyos, hogy a számítógépekkel felnőtt gyerekek másképp gondolkodnak, mint a többiek. A gondolkodásmódjuk nem lineáris, hanem „hipertext” alapú és azonnali választ várnak.

Képesek a figyelemmegosztásra, és a kapott ingerekre gyorsan reagálnak. Egy hagyományosan gondolkodó tanár számára – az ő saját gondolkodásmódjához képest – ezek a tulajdonságok: csapongó gondolkodást, türelmetlenséget, szétszórt figyelmet, kapkodást jelentenek. A gyerekeknél az új technológiák által kifejlődött képességeket a tanáraik szinte teljesen figyelmen kívül hagyják.

Digitális bennszülött tanuló	Digitális bevándorló tanár
az információhoz többféle média által jut el (gyors hozzáférés)	papír alapú (lassú hozzáférés)
párhuzamos információfeldolgozás	egyszintű információfeldolgozás
párhuzamos terhelhetőség	egyszintű terhelhetőség
kép, hang és videó preferenciája a szöveggel szemben	szöveg preferenciája a kép, hang és videóval szemben
non-lineáris feldolgozási mód	lineáris információfeldolgozás
szimultán interakció preferenciája	egyéni munkavégzés preferenciája
belső tanulási motiváció	külső kényszerhez kötött tanulási motiváció
azonnali jutalomorientáltság	késleltetett jutalomorientáltság
a releváns, azonnal használható információk tanulásának preferenciája	irányított, tantervi tanulási mód standard tesztekkel a végén

1. táblázat Különbség a mai tanulók és tanáraik tanulási módszerei között

A szakadék megszüntetéséhez pedig változtatni kell. Mivel a további generációk is legalább ilyen szintű digitális környezetben nőnek majd fel, ehhez a gondolkodásmódhoz kell közelíteni azoknak, akik még nem ebben nőttek fel, vagyis a jelenleg aktív tanároknak. Ezek a változások az oktatáshoz való új hozzáállást követelnek meg azok számára, akik szeretnének hatékonyan tanítani. Az új vizuális médiában gazdag, infokommunikációs technológiával átszótt környezetben felnövő gyermekek tehát más oktatási módszereket és tananyag tartalmat igényelnek.

Az informatika kinő a tantárgy kereteiből és át kell, hogy szője az oktatási módszereket. Minden aktív pedagógusnak és az oktatással foglalkozó szakembereknek át kellene gondolni az eddigi oktatási módszereket és igazítani azokat a megváltozott körülményekhez. Az informatikatanárok kulcsfontosságú szereplők ebben a változásban.

Mire jó az informatika?

Az informatika szerepe az oktatásban

„...Az informatika tantárgy az informatikai műveltség alapjainak elsajátítására hivatott. A tantárgy célja felkelteni és fokozatosan ébren tartani a tanulók érdeklődését az informatika iránt, megismertetni eszközeit, módszereit, fogalmait ... A tantárgy további célja az informatikai tudás megszerzése, a készség- és képességfejlesztés, valamint az ismeretek alkalmazásának támogatása más tantárgyakban, a későbbi tanulmányokban, majd a mindennapi életben, a munkában. Mivel eszközeit és módszereit tekintve egy állandóan, rohamléptekben fejlődő műveltségterületről van szó, ezért elengedhetetlenül fontos olyan tanulói attitűd kialakítása, amely a megszerzett ismeretek folyamatos bővítésére, megújítására, az élethosszig tartó tanulásra ösztönöz.” Kerettanterv 2004

Az informatika eszközök használata ma már a mindennapi életünk része. Minden ember számára szükségessé válik az új technológia alapszintű használata, a digitális írástudás, mely az információs társadalom nyelve.

A számítógép megjelenésén az iskolákban a 80-as évek végétől számítva, elindította az informatika folyamatos beépülését az oktatásba. Az Internet megjelenése, illetve a Sulinet program kibővítette a lehetőségeket az iskolák számára. A munkahelyeken egyaránt, elterjedt a számítógépek alkalmazása, és ez magával hozta a számítógépet használni tudók, programozók iránti igény növekedését. Ma már az általános műveltség részévé vált az oktatásban az informatikai ismeret. Ezen túl sok helyen, a munkáltató, szakmától függetlenül elvárja a számítógép felhasználó szintű ismeretét.

Ma már nem kérdés, hogy kell-e az oktatásban a számítógépet használni, hanem inkább az, hogy mire tudjuk használni.

Lehetőségek az oktatásban:

- Az informatika elméleti alapjainak megismerése, algoritmizáló képesség kialakítása mindenképpen a gyermek gondolkodásmódját fejleszteni, logikai illetve problémamegoldó képességeit.
- Az informatikai eszközök használatával a diák megtanulhatja az Internetről, adatbázisokból az információszerzés lehetőségeit, annak szelektálásával, feldolgozásával együtt.

- Ezt a módszert más tantárgyaknál is használni tudja, amennyiben az azt tanító pedagógus is érdekesnek találja azok használatát. Ezt mindenképpen serkenteni kell, hiszen még a mai napig is viszonylag nagy az ellenállás a más tantárgyakat tanító tanárok részéről.

Néhány alaptantárgy kivételével folyamatosan változik a fontos ismeretek köre, így ma már nem az kell legyen a cél, hogy a tanuló ismeretek tömkelegét vesse az agyába, hiszen néhány perc alatt könnyedén megszerezheti az információkat.

A tanulók ismeretanyagát az alábbiak szerint kell kialakítani:

- Egy tudásbázist kell megteremteni, melyre építheti az új ismereteket. Így létrehozhat egyfajta tudáshálót, ahol a centrális ismeretekhez hozzá tudja fűzni az újonnan megszerzett információkat.
- Meg kell tanítani a szelekció képességére. Azon túl, hogy meg találja a szükséges információkat, tudnia kell annak hitelességét elbírálni, illetve fel kell tudnia dolgozni, hogy beépíthető legyen az ismereti közé.
- Fel kell ébreszteni a tanulóban az igényt arra, hogy mindezt önállóan tegye, hogy a saját tudáshálóját saját maga építse tudva, hogy ez egy soha véget nem érő folyamat, hiszen az ősi kínai bölcsesség szerint: *„Minél nagyobb tudásunk gömbje, annál nagyobb felületen érintkezik az ismeretlennel.”*

Az informatika a legalkalmasabb eszköz az új tendenciák szerinti oktatásra. Az informatikai eszközök, módszerek használatának megtanulása és azok alkalmazása ma már elengedhetetlen más tantárgyak esetén is.

Az informatika szerepe a tehetségfejlesztésben

„A tehetséges gyermekeknek mást és másképpen kell tanítani, kreativitásuk, személyiségük egészének fejlesztését célozva.” Herskovits

Az informatika, az oktatáson belül, a tehetségek fejlesztésében is nagy szerepet tölt be. Itt megkülönböztetünk két területet:

1. Informatikai tehetségek fejlesztése. Vagyis a tantárgyon belül kimagasló teljesítményt nyújtó tanulók képességeinek gondozása. További részterületekre osztható az informatikai tehetség fogalma aszerint, hogy mely területen mutatkoznak meg a tehetség jelei:

- Logikus, gondolkodás, algoritmizáló, programozói képességek
- Magas szintű alkalmazói ismeretek
- Rendkívüli kreativitás az informatikán belül

Bármelyik területen is kimagasló a tanuló, foglalkozni kell vele, és meg kell teremteni a lehetőséget, hogy továbbfejlessze tudását, képességeit. Biztosítani kell számára a megfelelő versenyeken való részvételt, ahol összemérheti teljesítményét a társaival, és sikerélményhez juthat. Az informatikának van egy gondolkodás, képességfejlesztő szerepe, a módszerek tárháza pedig végtelen. Ha csak egy hétköznapi folyamat algoritmizálására, vagy akár a számrendszerek és műveleteik ismeretére gondolunk, beláthatjuk, hogy meg lehet mozgatni vele a gyerekek gondolkodását.

2. Informatika használata más tantárgyak tehetségfejlesztő foglalkozásain.

Érdeemes az informatikára úgy is tekinteni, mint más tantárgyakon való tehetséggondozást segítő lehetőség. Ha a tanuló ismeri az informatika, Internet adta lehetőségeket és tudja azokat használni, az ismeretgyűjtés, gyakorlás lehetőségei rendkívül kitágulnak. Az információgyűjtés végtelen lehetőségei nyílnak meg a tanulók számára, a megfelelő használat szelekciós képesség figyelembevételével.

Az informatikaoktatás során is érdemes figyelembe venni akár a tagozat, akár néhány tehetséges gyermek érdeklődését, és be lehet iktatni ezekhez illő témákat. Például a matematika tagozaton több programozás, vagy művészeti osztályban grafika, multimédia ismerete.

Fejlesztési módszerek

„A kemény munka tehetség nélkül szomorú dolog, de a tehetség kemény munka nélkül igazi tragédia.” Robert Half

A tehetséges gyerekek fejlődése számára a iskolai környezet a legmegfelelőbb, azonban a tárgyi tudás átadásán túl foglalkozni kell a fejlesztés személyi vonatkozásaival is. A személyiségi problémák akadályozhatják a képességek feltárását, a motivációt, a lehetőségek kibontakoztatását.

Az a nézet, miszerint a tehetség minden körülmények között utat tör magának, nem állja meg a helyét. Néhány kivételtől eltekintve a tehetség nem fog kibontakozni rossz szociális, illetve érzelmi környezetben élő tehetség esetén. A látens tehetségeknél ez fokozottan igaz, hiszen a rossz körülmények következtében ezek a tanulók, minden bizonnyal alulteljesítenek a képességeikhez mérve. Felismerni, hogy egy fegyelmetlen viselkedés, vagy tanulási zavar mögött tehetség rejtőzik, borzasztóan nehéz.

A problémák sok esetben abból adódnak, hogy az iskolai oktatás nem elégíti ki a tehetséges gyerekek szükségleteit. Fontos, hogy ezek a tanulók megkapják a megfelelő terhelést, mert ha ez nem történik meg, alulteljesítőkké válhatnak.

Az első lépés tehát mindenképp a tanórákon való megfigyelés, általánosságban, illetve speciális feladatok végzésével. Az itt leírt módszerek a tehetségazonosításra, illetve a már ismert tehetségek fejlesztésére, motiválására egyaránt alkalmasak.

Feladatmegoldás versenyhelyzetben: A feladatot leggyorsabban, vagy legjobban megoldó tanuló értékelése, illetve felkérése az eredmény ismertetésére. A szituációnak mindenképpen laza, játékos formában kell történnie, negatív értékelés nélkül. A tanulói siker- és kudarcézés nagymértékben függ a pedagógusok értékelő tevékenységétől. Ugyanazt a teljesítményt kudarcként és sikerként is megélheti a gyerek a pedagógus értékelő módszereitől függően.

→ A mélyebb mintavételezés érdekében ajánlott több fordulót tartani, úgy hogy az újabb körben az addigi legeredményesebb/-ek a feladatmegoldás után, már csak mint hallgatóság vesznek részt. Így a fordulók számától függően lehet sorba rendezni a tanulók eredményeit.

- Nyilvánvalóan nem lehet egyszeri alkalom után értékelni, őket. A szituációt gyakran különböző témakörökben, feladatokkal is érdemes végrehajtani, így mindenképpen kialakul egyfajta statisztika a teljesítményekről.
- Nagyon fontos, hogy a jól teljesítő tanulók erős pozitív értékelést, megerősítést kapjanak, hogy érezzék érdemes küzdeni. Bizonyos diákok – sok esetben az addigi iskolai tapasztalataiknak köszönhetően – nem szeretik a versenyhelyzetet és csak később ismerik fel az ezzel járó pozitív érzést.
- Előfordul, hogy egy tanuló érdeklődik, de teljesítménye nem kiemelkedő, ami bármilyen körülménynek betudható. Ez esetben is oda kell figyelni a tanulóra, hiszen ha van motiváltsága, az a későbbiekben kiemelkedő teljesítményekre is képessé teheti.

Feladatmegoldás felkészüléssel, projektmunkák

- Önálló munka létrehozása, például egy bemutató vagy program készítése. Bizonyos feladatok önálló munkát igényelnek. Néhány diák szívesebben dolgozik egyedül, így teljesítve a saját maga által kitűzött célokat. Az ilyen feladatok előnye többek között, hogy az értékeléskor beazonosítható, hogy kinek a munkája. Erre is kell lehetőséget adni, de biztosítani kell, hogy időnként a társaikkal együttműködve hozzák létre a megoldást, ezzel fejlesztve a társas kapcsolatokat azoknál a diákoknál is, akik egyébként erre nem törekcsenek.
- Egy adott tananyag önálló feldolgozása, sokat segít annak megértésében, rögzítésében. Sok gyereknek problémát okoz a tananyag elvontsága: az, hogy amiről tanulnak, az egyáltalán nem illeszkedik a mindennapi életükhöz. A tananyag, szinte mindig absztraktabb, egy fokkal magasabb szintű, mint egy átlagos gyermek gondolkodásmódja. Amíg a tananyagot nem képes saját ismereteibe integrálni, addig nem igazán tudja azt hosszútávon rögzíteni. Így nem képes összekapcsolni például az irodalomból tanultakat az adott kor történelmi hátterével. Esetleg a biológiába illeszteni az oda tartozó, de kémia órán tanult információkat. Az ennek a problémának a megoldására való törekvés – véleményem szerint – még mindig nem érte el az optimális szintet. A gyakorlatban sosem tapasztaltam, hogy például a tanárok igyekeznének összehangolni a témaköröket, pedig biztos vagyok benne, hogy ez a projektmódszerrel nagyon hatékonyá tehetné a tananyag elsajátítását.

- Másik módszer a projekt feladatok csoportok számára. A csoportmunka ismert előnyei mellett újabb lehetőségeket ad az, hogy ebben a helyzetben kialakul egy vezetői szerep, kidomborodnak a különböző képességek – amelyek néha adott tanulónál addig ismeretlen tulajdonságok, képességek is lehetnek – kialakul az együttműködés, a problémamegoldás képessége. A projektek során érdemes vegyes, más érdeklődésű diákokból alkotott csoportokat kialakítani, így kreatívabb, változatosabb eredményeket kaphatunk. Illetve a tanulók közötti viszonyokat is fejleszthetjük. Előfordulhat egy osztályon belül, hogy bizonyos diákok évek alatt sem kerülnek beszélgető viszonyba olyan diáktársaikkal, akiknek mások az érdeklődési területeik.
- Az adott tehetségterületen túl bizonyos esetekben foglalkozni kell más tulajdonságokkal is, például az önkifejezéssel, kommunikációs képességekkel, melyek gyengesége visszatartó erő lehet a tehetség kibontakoztatásában. Ez beszélgetés, vagy akár játékos formában is megtörténhet.

Információk gyűjtése szülőktől, társaktól.

A tehetségazonosítás egyik fontos eleme a szülők és a barátok véleményének ismerete. Főleg a rejtett tehetségek esetén, akiknél előfordulhat, hogy szándékosan rejtegetik képességeiket a társaik, vagy akár a tanár előtt. A tudást, gyorsabb, jobb felfogóképességet, jobb teljesítményt nem mindig fogadják pozitívan az osztálytársak. Ezt a helyzetet azonban feltétlenül észre kell venni a pedagógusnak, és kezelni kell. A tehetségek kiemelésén túl, érdemes hangsúlyozni, hogy mindenki tehetséges valamiben, és hogy a boldogulásához meg kell azt találni. Egy értelmes, intelligens pedagógus – aki nem árt, ha egy kicsit pszichológus is – mindenkiben lát jót. Ezt fontos hangsúlyozni minden diáknak, és lelkesíteni őket, hogy megtalálják a maguk tehetségét.

Véleményem szerint az igazi tehetséggondozó abban az esetben is, ha egy adott diák olyan területen tűnik tehetségesnek, mely a tanár számára ismeretlen, szintén megkeresi a lehetőséget, ahol a gyermek kibontakoztatja képességeit. A tanár nem lehet „szakbarbár” tehetség témakörben sem, hisz nem ítélné meg, hogy mely tehetségterületek fontosak. A diákok számára pedig sorsfordító lehet, ha valakinek feltűnik a tehetsége, bármilyen területen is legyen az.

Fejlesztő foglalkozás

A következő fázisban – ami például egy szakkörös foglalkozás – minél több tanulót érdemes bevonni. Ahhoz, hogy lehetőleg mindegyik tehetség bekerüljön a fejlesztő foglalkozásokba, érdemes mindenkinek megadni a lehetőséget a részvételre, aki igényli. Később úgyis érzékelti fogja ő is és a pedagógus is, hogy a tanulónak van-e értelme adott területbe több energiát fektetnie. Egyébként a „kiválasztottak” szokták igényelni, hogy barátaik is részt vehessenek a foglalkozásokon. Ez mindenképp támogatandó, hiszen azon túl, hogy a rejtett tehetségek nem biztos, hogy mernek önállóan jelentkezni, a rendszeres részvételt is segíti, ha barátok együtt járhatnak foglalkozásra. Továbbá kialakulhat közöttük egy egészséges vetélkedés is.

Az oktatáson túl, a tehetségfejlesztésbe beemelt tanulók egyfajta személyiségfejlesztésen is részt kell vegyenek. Azáltal, hogy egy pedagógus vagy szakember intenzíven, akár személyre szabottan foglalkozik velük, növeli önbizalmukat, önmagukba, képességeikbe vetett hitüket. Ez már önmagában komoly motiváló erő.

A tehetségfejlesztés egyik alapvető módszere a versenyekre való felkészítés. Ezek a megmérettetések – főleg ha azok iskolán túli regionális, országos szintű versenyek – biztosítják az ide jutó, és eredményesen szereplő tanulókat, hogy valóban képesek az átlagosnál nagyobb teljesítményre. A verseny típusa, egyértelműen meghatározza a felkészülés tartalmát, módszerét. A verseny típusától függően kell a tanulót fejleszteni, hogy adott körülmények között a legjobb teljesítményt tudja kihozni magából.

Versenyekre felkészítés módszerei:

- Adott versenyekre a típusfeladatok gyakorlásával ajánlott készülni. Ennek legegyszerűbb módja az előző évi versenyfeladatok megismerése, azok megoldása. Fontos a konkrét – adott versenyekre vonatkozó – elvárások megismerése.
- Saját tanulóink közötti versenyhelyzet kialakítása. A versenyek okozta stressz negatívan is hathat a teljesítményre, így érdemes a versenyszituációt gyakran előidézni, hogy valamilyen szinten megszokottá váljék a diákok számára.
- A szakmai tudás gyarapításán túl beszélni kell a tanulókkal a versenyekre való bejutás, részvétel személyes vonatkozásairól is. Egy országos szintű versenyen való részvétel például már önmagában is elismerés. Azt gondolom, ilyenkor nem

lehet elégszer elmondani a tanulóknak, hogy a teljesítményük kiemelkedő, és hogy erre legyenek büszkék.

Versenyeken való részvétel:

- Véleményem szerint egy-egy versenyszereplés „ünnep” kell, hogy legyen. A tanulóknak mindig érezniük kell a pedagógus bizalmát. Érezniük kell, hogy az esemény a tanár számára is fontos. Tapasztaltam olyat, hogy a pedagógus elvitte a tanulót versenyre, ahol nem foglalkozott vele, csak az eredményhirdetésen. A pedagógus munkája nem ér véget a felkészítő foglalkozáson. A tanár és a diák ilyenkor egy csapat kell, hogy legyen, akik együtt dolgoznak a jó eredményért. Saját diákjaim egyszer boldogan dörgölték versenyzőtársuk óra alá helyezéseiket azzal, hogy „látod, Te is inkább pihentél volna a bulizás helyett tegnap este.” Azonban ez nem a tanuló hibája, hiszen – jelen esetben – kamaszokról van szó. Az hogy a diák a szakmai felkészültségén túl érzelmileg is fel legyen készítve, pihenten és fizikailag rendben érkezzen a versenyre az a pedagógus felelőssége.
- Mindamellet a versenyen lehetőleg jól kell érezniük magukat a gyerekeknek. A tehetségük kibontakoztatásának egyik lépcsőfoka egy ilyen verseny, és ennek feltétlenül pozitív, vidám eseménynek kell lennie.
- A diákok számára ez fontos alkalom arra, hogy a pedagógussal személyesebb kapcsolatot is kialakíthassanak. Ilyenkor lehetőség van a gyerekek nézeteinek, körülményeinek megismerésére. Az utazás, a helyszínen töltött szabadidő felhasználható közvetett személyiségfejlesztésre.

Versenyek után

A legfontosabb, hogy egy-egy verseny lezajlása után nem érhet véget a tehetséggondozás.

- Minden esetben ki kell értékelni az elért eredményeket, akár jól, akár kevésbé jól szerepeltek a versenyen. A tanulók bevonásával vizsgálni kell, hogy mik vezettek az adott eredményre. Ebből pedig érdemes kialakítani a további terveket a versenyeken való részvételek tekintetében.
- A kiértékelésen és a további versenyek való részvétel tervezésén túl, egy magasabb szintű tervezést is érdemes végiggondolni. Meg kell beszélni a tehetségfejlesztés jelentőségét, a versenyeken elért eredmények hatását a

tanulókra. Ezek alapján meghatározhatóak távlati célok is, hisz a tehetségfejlesztés nem szabad, hogy önmagáért, vagy csak a versenyeken elért jó eredményekért történjen. A fő szempont a tehetséges tanulók irányítása a tehetségük kibontakoztatására, tapasztalatok beépítése gondolkodásukba, illetve annak megfelelő hasznosítása későbbi életük során.

Az általános- és középiskolai tehetségfejlesztést követően optimális esetben a tanuló eljut a felsőoktatásba, ahol további lehetőségek várnak rá, hogy képességét kibontakoztassa. Az egyetemi, főiskolai tehetséggondozás során mentor foglalkozik az arra érdemes tanulókkal, majd a tehetséges diák „kilép” az életbe. Fontos, hogy a tanóra, a fejlesztő foglalkozások, illetve versenyeken túl a diákot fel kell készíteni arra az időre is, amikor már nem áll mellette támogató pedagógus. Ki kell alakítani benne hosszú távra a motivációt, hogy belső szükségletté váljon az állandó önképzés, a kiváló teljesítményre való igény. Továbbá fel kell készíteni az esetleges hullámvölgyekre, és arra hogy hogyan tud azokon túljutni. Mindehhez szükséges a szakmai fejlesztésen túl az egészséges önkép kialakítása, az ehhez szükséges módszerek ismerete.

VanTassel-Baska a következő elképzeléseket vetette fel az egészséges én-fogalom kialakulásának elősegítésére a tehetséges diákok körében tanárok, szülők, és mások számára, akik rendszeresen befolyásolják ezeknek a diákoknak az életét. [13]

- Az önismeret fejlesztése
- Az ön-elfogadás kialakítása
- Kapcsolatok kialakítása
- Az énnel szemben felállított megfelelő elvárások kifejlesztése
- Kockázatvállaló magatartás kialakítása

Többről van tehát szó, mint egy adott képesség alapján eredmények elérése. A gyermek jövőjét, boldogulását meghatározó tevékenység a tehetséggondozás, amely nehéz, felelősségteljes, de gyönyörű hivatás.

Saját tapasztalatok

„...a tehetség korai felismerésének nincs addig semmi jelentősége, míg a tehetség védelme nem válik társadalmunk egyik céljává, míg a nemezt tehetségeseinek nem nyújtunk alkalmat szellemi és erkölcsi javaiknak kifejtésére és értékesítésére.” Révész Géza

Pedagógiai pályafutásom kezdete óta egy középiskolában tanítok, melynek tanulói között nagyszámú a hátrányos helyzetű és tanulási nehézségekkel küzdő diákok aránya. Mindemellett a középiskolás kor rendkívül alkalmas a tehetség kibontakoztatására, fejlesztésére. Erre az iskola különféle szervezeti kereteken belül ad lehetőséget: tagozatok, fakultációk, speciális osztályok, illetve a tanórán kívüli foglalkozások formájában. Ügyelni kell azonban arra, hogy ebben a korban az általános ismeretek, képességek fejlesztése mellett erre sort keríteni.

Tapasztalataim és módszereim

Az informatika tanítása az egyik legfontosabb eszköz lehet tehetségek fejlesztésére. Én magam az informatikát kifejezetten az önképzés, tehetségek kibontakoztatásának egyik legjobb lehetőségének gondolom. Nem csak az informatika, hanem más tantárgyak esetén is

Sulinet: Szakmunkástanulók Országos Közismereti Tanulmányi Versenye - számítástechnika - Windows Internet Explorer

http://www.sulinet.hu/tart/fncikk/Keba/0/13559/sajtotamogatok.htm

Fájl Szerkesztés Nézet Kedvencek Eszközök Súgó

Sulinet: Szakmunkástanulók Országos Közismeret...

Gépipari és Informatikai Középiskola

11.30 Ebéd

A verseny végeredménye:

helyezés	tanuló neve	iskola neve	város	felkészítő tanár neve
1.	Szilágyi Zoltán	Mikes Kelemen Felhőtt és Ifjúsági Középiskola	Tatabánya	Konrádné Sonn Lidia
2.	Gelencsér Sándor	Klauzál Gábor Műszeripari Szakközépiskola és Szakiskola	Budapest	Virányi Erzsébet
3.	Fábián Viktor	Mikes Kelemen Felhőtt és Ifjúsági Középiskola	Tatabánya	Konrádné Sonn Lidia
4.	Gombkötő Gábor	Vályi Péter Szakképző Iskola	Tamási	Czémán József
5.	Kapitány Gábor	Kereskedelmi, Idegenforgalmi és Vendéglátóipari Szakközépiskola és Szakiskola	Pécs	Varga Edit
6.	Polonkai Zsolt	Eötvös József Gimnázium, Szakképző Iskola és Kollégium	Tiszaújváros	Takácsné Pelles Erika
7.	Bajzáth Tamás	Surányi Endre Szakképző Iskola	Kazincbarcika	Boór Anna
8.	Hordós Márton	József Attila Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium	Gyöngyös	Dr. Papné Mátyus Zsuzsanna
9.	Bogáti Béla	Mikes Kelemen Felhőtt és Ifjúsági Középiskola	Tatabánya	Konrádné Sonn Lidia
10.	Mátyás Ákos	Tóth Péter Szakképző Iskola és Kollégium	Szombathely	Horváth Katalin Zsuzsanna

1. ábra 2003. verseny eredménylista

nagyon hasznos a számítógép kezelés ismerete, és az internet használata. A tanulók szívesen dolgoznak a számítógéppel, és szinte kizárólag az internetet használják információszerezésre, vagy akár projektmunkára. Ennek a módját, szabályait is illik tudniuk, ami már az informatika tantárgy témája. Iskolánkban viszonylag nagy a számítógép-használat mértéke a tanulók és a tanárok körében egyaránt.

Az intézmény összetett, különböző képzési formákkal rendelkezik, melyek közül én a szakiskolások között keresem a kiemelkedő informatikai képességekkel rendelkező tanulókat. A tehetség fogalma ebben a környezetben arra vonatkozik, hogy a tanulóból, önmagához képest kihozzuk a legtöbbet, illetve a hasonló képzésben résztvevők közül kiemelkedjen, ezzel megnyitva előtte a kapukat, a lehetőségeket arra, hogy ha valóban tehetséges, felülemelkedve nehézségein megvalósíthassa álmait. Célom a nehéz körülmények közül érkező, de értelmes diákoknak megmutatni, hogy ha „van bennük spiritusz”¹, munkával, kitartással el lehet érni távolinak tűnő eredményeket. Reményeim szerint mindez kihat általánosan a tanulmányaikra, és az így szerzett tapasztalataik motiválni fogják Őket az életük során.

Saját tapasztalataimat az informatika tárgyon belül történő tehetségkeresésről, -fejlesztésről szereztem. A tehetségek felfedezése kezdetben véletlenszerűen történt. Engem osztottak be a szakiskola 9., 10. évfolyamán informatikára, ahol főképp informatikai alapismereteket kellett oktatni. Szeretem ezt a témát, és mivel a tanulók számára kevésbé izgalmas az elmélet, különböző „trükköket” vettem be az érdekessé tételéhez. Ezek között volt néhány olyan tevékenység, mellyel a nehezebben fegyelmezhető diákokat is le tudtam kötni. Ez már önmagában is siker volt. Miután pedig egyik másik diák különösen kiemelkedően teljesített elkezdtünk a versenyeztetés lehetőségével foglalkozni. A tanulók és én is egyaránt belelkesültünk, aminek nagyon hamar eredménye is lett. Még abban az évben *Szaktanulmányi Verseny Számítástechnika*: 1., 3. és 9. helyezés. Ez egy olyan iskolában, ahol viszonylag nagy a hátrányos helyzetű és a tanulási nehézségekkel küzdő tanulók száma azt gondolom szép eredmény. Ezeket a sikereket a későbbiekben is tudtuk produkálni, így beindult egy felkészítő foglalkozás.

¹ Idézet egy néhai tanáromtól, kinek én magam köszönhetem, hogy mindig emelve a „lécet” egyre magasabb szinten képezzem magam.

Az iskoláról

A MIKES KELEMEN Felnőtt és Ifjúsági Gimnázium, Szakközépiskola és Szakiskola 1964-ben kezdte önálló működését, mint Dolgozók Gimnáziuma. Azóta is a megyében egyedüli önálló felnőttképzési intézményként működik. Később felvállalta azoknak az ifjúsági korú, 8 általánost végzett tanulók képzését is, akik más középiskolába nem nyertek felvételt, illetve egyéb (családi, egészségügyi, szociális) okok miatt a nappali képzésből kimaradtak. Így a felnőttképzési tagozatok mellett az ifjúsági korú hallgatók képzése is oktatási feladatok közé tartozik.

Az iskola lehetőséget kínál mindazoknak, akik pályaválasztás előtt állnak, akik pályamódosításra kényszerülnek, és hátrányos helyzetükön változtatni szeretnének. 2005 szeptemberétől ellátandó feladatként az intézmény felvállalta a sajátos nevelési igényű tanulók nappali rendszerű gimnáziumi, szakiskolai és szakközépiskolai nevelési feladatát. Modulrendszerű oktatási szerkezetével az egyes iskolatípusok közötti átjárhatóságot biztosítja (szakiskola, gimnázium, szakképző évfolyamok) így lehetőséget nyújt a fokozatos szintű képzésre, szakmaszerzésre, érettségire és a továbbtanulásra való felkészülésre. Gondoskodik a különböző képességű, illetve eltérő szociális háttérrel rendelkező, eltérő ütemben fejlődő tanulók egyéni fejlesztéséről.

Jelenleg a Nappali Tagozaton 432 tanuló tanul, ebből szakképzésben 273 tanuló vesz részt. A tanulók 20-25 százaléka tartozik a hátrányos helyzetű, vagy veszélyeztetett diákok közé. A tanulók ezenkívül további problémákkal küzdenek. Nagy a más iskoláktól eltanácsolt tanulók száma. Nagyarányú a rossz családi körülmények közül érkezők száma. Ez anyagi, illetve érzelmi problémákat egyaránt jelent. Nagyon kevés olyan tanuló van, akivel igazán

foglalkoznak a szüleik. Sok gyermek érkezik az iskolába úgy, hogy tanulási nehézségekkel küzd. A diákok nagy része előéletük, illetve körülményeik következtében alulteljesítők.

Az iskola legnagyobb „vonzereje”, hogy szinte bármilyen képességű, körülményű tanulót felvállal, és megkeresi számára azt a képzés, melyen remélhetőleg helyt tud állni. Ennek köszönhetően rendkívül heterogén osztályközösségek jönnek létre. Szinte minden osztályban van egy-egy értelmi vagy testi – és sok érzelmi – fogyatékos tanuló. Tehát alapeset a differenciált tanóra. Mindamellet azt gondolom, a legnagyobb pedagógiai élmény, ha minden nehézség ellenére a tanár össze tudja hangolni az órát, és a tanulókkal eredményeket tud elérni.

Tapasztalatok

A kezdeti sikerek után kifejezetten figyeltem a tanulókat, és kerestem a tehetségeket. Saját diákkori tapasztalataimból indultam ki, hogy számomra mit jelentett néhány dicsérő szó egy tanártól. Ezek a diákok nagyon ki vannak éhezve a bátorításra, ugyanis a legtöbbjük otthon nem kapja ezt meg, és mivel rendszerint gyenge tanulmányi eredményeket produkáltak, az eddigi iskoláikban sem. Sőt, vannak akik már elkönyvelték magukat, mint kezelhetetlen, nehézfeldolgozó tanuló, akinek nem is kell semmit produkálnia. Van olyan diák, aki diszlexia, hiperaktivitás vagy egyéb nehézség „mögé bújva” hárítja el a feladatokat. Sajnos néhány tanárkolléga, az ilyen tanulási nehézségeket „felmentésként” használja, és meg sem próbál megoldást találni a problémára. *Néhány évvel ezelőtt volt egy tanuló, aki szinte minden reáltípusú tantárgyból fel volt mentve többek között diszkalkuliára hivatkozva. A matematika tanára nem volt hajlandó foglalkozni vele, mert reménytelen esetnek tartotta, aki képtelen bármiféle matematikai művelet megértésére, megtanulására. A számrendszerek témakörhöz érve – mely nekem az egyik kedvencem, mivel a különböző számrendszerek és azok közötti átváltások megértése, használata szerintem speciális gondolkodásmódot igényel és fejleszti is azt – beiktattam neki néhány (4-5) különórát ennek gyakorlására. Ez elég volt számára ahhoz, hogy a számonkérés során az osztályban a legjobb eredményt érje el(!). Ezzel felkerestem néhány tanárját, – többek között a matematika szakost – de a hozzáállásukon sajnos nem tudtam változtatni. A diák azonban boldogan vitte haza a dolgozatát megmutatni a szüleinek. Azt gondolom, valami nyomot biztosan hagyott benne az élmény.*

Tehetségkutatás

A tanórák során mindig igyekszem megadni a lehetőségeket, hogy a gyerekek kihozzák magukból, amit tudnak. Ehhez többféle módszert alkalmazok.

- Különböző informatikai feladatokat időre, versenyszerűen kell teljesíteni. A legjobban szereplők a továbbiakban más feladatot kapnak, így több körben, többen is elérhetik a „leggyorsabb” eredményt, így rögtön 4-5 jól teljesítő diák emelkedik ki. Azokkal, akik újabb és újabb területen is benne vannak a legjobbak között, már érdemes a továbbiakban külön foglalkozni.
- A nehezebben kezelhető, magatartászavaros tanulók plusz feladatokkal való ellátása, pl.: egy halom alkatrészből számítógép összeállítása. Amennyiben a gyermek a feladatmegoldás során sikerrel jár, érdemes őt komoly dicséretekkel a „magunk oldalára állítani”. *Egy nagyon problémás – mindig közbeszóló, „okoskodó”, de felületes tudású – tanulónál a számítógép összerakását követően a dicséretekkel felbátorítva a tanuló kérte, hogy segíthessen visszazállítani az eszközöket. Miután a szekrényben meglátta a „muzeális” alkatrészeket mindegyikről tudni akarta, mi az. Ezt követően a tanórákon nem a rendbontással foglalkozott, hanem figyelt. Rájött, hogy nem tud még mindent az informatika területén.*
- Ma már gyakran emlegetem a tanulóknak az eddig elért eredményeket. Ezzel is próbálom közelebb hozni számukra a lehetőséget. Legtöbbször ismerik azokat a társaikat, akik azt elérték és tudják, hogy ezek általában nem eminens tanulók. Később a felkészítésük is együtt történik és így – azt gondolom – elérhetővé válik előttük a cél. Ezek között a gyerekek között a legtöbb esetben barátságok is szövődnek.
- Fontosnak tartom, hogy azok a tanulók is lehetőséget kapjanak, akik nem tűnnek ki a tanórákon. Így a foglalkozásokon bárki részt vehet. Nem biztos, hogy a tanár minden esetben felismeri a tehetséget. Előfordul, hogy az érdeklődő, vagy csak a többiek miatt szakkörre járó diákok is belelkesednek.

Felkészítés versenyekre

A tanórán kiemelkedő tanulók felkészítése egyrészt a tanórán differenciálva, másrészt külön foglalkozásokon történik. A szakiskolás tanulók többnyire alkalmazói versenyeken vesznek részt. Eddigi próbálkozásaink – levelező – programozási versenyen (Comenius Logo) nem jártak eredménnyel. Programozást nem tanulnak, és szemben olyan versenytársakkal, akik tanulják, minimális az esélyük, így a lelkesedésük is. A jövőbeni terveim között azonban szerepel, hogy megfelelő alanyok esetén erre is hangsúlyt fektessünk.

Az alkalmazói versenyekre már a tanórákon megszerzik az alapismereteket, magabiztosak, így könnyebben indulnak. A felkészítésük során sokat foglalkozunk az elmélettel. A tapasztalatom az, hogy – pl.: az OSZTV-n – a tanárok azokat a diákjaikat hozzák, akik ügyesek a gyakorlati feladatokban, de nem foglalkoznak túl sokat az elmélettel. A részeredmények során kiderült, hogy ha a gyakorlati feladatokban voltak is jobb eredmények, az elmélettel mindig le lehetett körözni a többi versenyzőt.

A felkészítés másik jellemzője, hogy bevonom a kollegáimat. A tantestületünkben évek óta 7-8 főállású informatika szakos tanár van. Tudom ki képes lelkesíteni a diákokat, kit vesznek komolyan, és adott témakörhöz ki ért a legjobban. Egyrészt változatosabb is nekik, ha több tanár foglalkozik velük, illetve a különböző technikák, tanácsok mind segítik a felkészülést. Bizonyos témakörökkel én foglalkozok és koordinálok a felkészítéseket. Igyekszem afféle háttér-ország lenni számukra, akihez fordulhatnak, ha elakadnak, vagy bármi problémájuk adódna.

Ezen túl a tanulókat ellátom feladatokkal, melyet otthon kell elkészíteniük, majd bemutatniuk. Néha meglepődök, mennyire komolyan veszik ezeket. Bárcsak a sima házi feladatok is így készülnének. ☺

Tanulóink eredményei

Az eddig leírtak eredményességének hitelességét az Szakmunkástanulók Országos Közismereti Tanulmányi Versenye Számítástechnika tárgyban elért helyezéseinkkel szeretném bizonyítani.

2003	1.,3.,9. helyezés	http://www.sulinet.hu/tart/fncikk/Keba/0/13559/sajtotamogatok.htm
2004	1., 4. helyezés	http://www.sulinet.hu/tart/fcikk/Kacr/0/19825/2
2005	1. helyezés	nem elérhetőek az eredmények Interneten
2006		technikai okok miatt a versenyen nem tudtunk részt venni ²
2007	8., 13. helyezés	http://www.suliszerviz.com/_data/VFS_05d04cf06c98aed79ae9d41ab327a967.pdf
2008	4., 5. helyezés	http://www.suliszerviz.com/_data/VFS_bb1bd0f371929ea4726aff822c9fc9d2.pdf
2009	1., 4. helyezés	http://www.suliszerviz.com/_data/VFS_e959f43ff5417ffd50eda84f0f162377.pdf

Néhány diák többször is eljutott az országos döntőbe, ahol egyre jobb eredményeket értek el. Ezt a tendenciát ábrázolja az alábbi diagram. Én 2005 év januártól a GYES éveit töltöttem, ekkor a kollegám vette át a felkészítést. 2008-tól újra részt vettem a felkészítő munkában.

2. ábra Helyezések egyénenkénti alakulása 2003-tól 2009-ig

A tanulók természetesen más versenyeken is indulnak, általában jó eredménnyel. Az iskola vezetősége kifejezetten neheztel, ha nem szerzünk első, de legalább dobogós helyezést. Ellenben a sikeres versenyzők és felkészítő tanáraik komoly elismerésben részesülnek.

² Borzasztóan hangzik, de a versenyek iskolai koordinátora nem küldte el a jelentkezési lapot.

Amiért érdemes küzdeni...

Befejezésképpen pedig, az elért eredmények hatásáról. Mindez hogyan hat a gyerekekre? Az elismerés először az eredményhirdetéskor érkezik a versenyszervezőktől, dicséret, ajándékok formájában. Év végén város is – a

4. ábra Polgármester gratulációja

polgármester – rendszerint

megjutalmazza a versenyeken sikeres szereplő diákokat. Az iskolában pedig az igazgatónőnk – aki egy rendkívül meghatározó személyiség – szintén nagy jelentőséget tulajdonít ezeknek az eredményeknek. Gondot fordít arra,

3. ábra Eredményhirdetés

hogy a tantestület előtt kisebb ünnepség keretében, mindenki értesüljön a tanulók teljesítményeiről. A tantestület részéről is általában érezhető az elismerés.

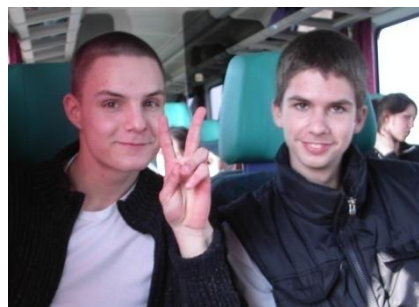
Több diák esetén is bekövetkezett már az, hogy a későbbiekben más tantárgyakból is jobb tanulmányi eredményt értek el. Azt gondolom, hogy ők maguk is megerősítést kapnak arról, hogy többre is képesek, illetve a tanárok is szembesülnek azzal, hogy ezek a diákok – akiket addig csak a rossz magaviseletükért és hanyagságukért szidtak – nem is olyan „elvetemültek”.

Másrész mindig bízik benne, hogy ezeknek a gyerekeknek – akik sokszor kilátástalan helyzetből indulnak a családjukat, lehetséges pályafutásukat tekintve – talán megváltozik az életük.

Szerencsére van ilyen eset. A tanulót 9.-es szakiskolás korában ismertem meg. Akkor többszörös bukások díszítették a félévi értesítőjét. Fenyegette a veszély, hogy eltanácsolják az iskolából. Tanulási nehézségei – véleményem szerint – leginkább a családi problémáinak volt köszönhető (elvált szülők, haláleset). Informatikából azonban már akkor jól szerepelt. A versenyeken való eredményei után (2003: 9. , 2004: 1., 2005: 1. helyezés) – a többi tantárgyból is elkezdett javulni. A szakiskola elvégzése után részt vett a gimnáziumi képzésen. Majd az érettségien az egyik legjobb bizonyítványt szerezte. Jelenleg a győri Széchenyi Egyetem hallgatója. Megkértem Őt írja le nekem, mit jelentett számára annakidején a versenyeken való részvétel: „Elég meghatározóak voltak életemben az

informatika versenyek. Ha nem lettek volna Önök, akkor biztos nem sikerült volna ilyen eredményeket elérnem. A felkészülés is nagyon jó volt, rengeteget tanultam ez idő alatt, bár néha már eléggé megterhelő volt, de jó eredményhez sok munka kell. De ha nem is csak a tanulást nézem, akkor is nagyon jó buli volt az egész, főleg a többnapos versenyek. Magánemberként is megismerhettem valamennyire a Tanárnőket, és ez nagyon sokat javított a hozzáállásomon, meg a tanuláson is. Ha annak idején nem jártam volna infó versenyekre, meg a Tanárnők nem noszogattak volna annyit, akkor most biztos nem itt tartanék.”

Számomra ez a lényeg. Ezek a gyerekek megtapasztalták, hogy a munkának, kitartásnak van eredménye. Remélem, hogy a diákkori sikereknek köszönhetően szert tesznek annyi önbizalomra, motivációra, amivel sikeresebbek lehetnek az életük során.

Összefoglalás

A tehetséggondozás fő célja feltárni a tanulóknak a bennük rejlő képességeket, lehetőséget adni annak kibontakoztatására, illetve megtanítani őket annak hasznosítására életük során. Az általam megismert szakirodalom – mely minden igyekezetem ellenére a téma igen kiterjedt méretei okán is csak egyfajta mintavétel tudott lenni – alátámasztotta a tehetséggondozás fontosságát és szükségességét. A dolgozat elkészítése során megszerzett ismeretek – mintegy saját magamon alkalmazott fejlesztő tevékenység – motiválnak a további tevékenységre. Mindamelllett, hogy az új ismeretek alátámasztották az eddigi elképzeléseimet, új tervekkel generáltak bennem.

A tehetséggondozás fontossága annyira megerősödött bennem, hogy fontolóra vettem egy tehetségfejlesztő központ kialakításának terveit. A dolgozaton túli vizsgálódásaim során megjelenő tény, hogy a környék nem nagyon rendelkezik ilyen intézménnyel. A megyében két általános iskola van regisztrálva tehetségpontként. Pontosan nem tudom, milyen tevékenységet végeznek ezen belül, de úgy tűnik nem nyúlnak saját kapuikon túl, más általános iskolák felé. Középiskolai szinten pedig semmilyen erre utaló tevékenységet nem találtam az intézményeken belüli – elszigetelt – saját tehetségfejlesztéseken túl. A szakdolgozat folytatásaként szeretném feltérképezni akár – helyileg – saját iskolámon belül, akár önálló intézményként létrehozott tehetségfejlesztő központ létrehozásának lehetőségét. Bekapcsolódva az tehetséggondozásban résztvevő szervezetek hálózatába, figyelembe véve a pályázati lehetőségeket fenntartható-e egy ilyen központ?

Vajon van-e realitása egy olyan létesítménynek, amely városi, vagy akár megyei szinten a középiskolás diákok tehetségeinek fejlesztésével, lehetőségeik megismerésével, mindennemű támogatásával foglalkozna?

Irodalomjegyzék

- [1] DR. GYARMATHY ÉVA: A tehetség, ELTE Eötvös Kiadó 2006
- [2] DR. CZEIZEL ENDRE: Legnagyobb természeti kincsünk: a tehetség, Fizikai szemle 2003/11
- [3] DR. CZEIZEL ENDRE: Sors és tehetség, Urbis Könyvkiadó 2004
- [4] DR. BALOGH LÁSZLÓ: Elméleti kiindulási pontok tehetséggondozó programokhoz.
www.tehetsegpont.hu/dokumentumok/tehetsegfogalomBL.doc
- [5] DR. BALOGH LÁSZLÓ: Erősségek és gyenge pontok a magyarországi iskolai tehetséggondozásban - európai összehetésben „A magyar társadalom a tehetség szolgálatában” konferencián elhangzott előadás - Budapest, 2008. február 22.
- [6] FALUS IVÁN: Didaktika, Nemzeti Tankönyvkiadó, 2004
- [7] MARC PRENSKY: Digitális bennszülöttek, digitális bevándorlók
- [8] GYARMATHY ÉVA: IQ és tehetség
www.diszlexia.hu/Cikkek/IQTeh.pdf
- [9] CSERMELY PÉTER: Magyarország semmi mással nem rendelkezik, mint tehetséggel
<http://www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=2007-05-np-toth-magyarorszag>
- [10] Felsőoktatás – Tehetség –Bologna – 2008 felsőoktatási műhelykonferencia, ELTE EÖTVÖS KIADÓ
- [11] RANSCHBURG JENŐ (1988): A tehetséges tanulók speciális képzésének elméleti és gyakorlati kérdései. Tehetséggondozás az iskolában, Tankönyvkiadón 1989
- [12] SÁGI MATILD: A tanári munka értékelése és az iskolai eredményesség, Eredményes iskola Országos Közoktatási Intézet, 2006
- [13] DR. BALOGH LÁSZLÓ: A tehetségesek személyiségének és szociális szférájának fejlesztése
www.tehetsegpont.hu/dokumentumok/a_tehetsgesek_szemlyisgnek_s_szocialis_szfrajana_k_fejlesztse.ppt
- [14] DR. BALOGH LÁSZLÓ Komplex Tehetséggondozó Programok
www.tehetsegpont.hu/dokumentumok/komplex_tehetsEggondozO_programok21.ppt

[15] www.tehetsegpont.hu

DELI ÉVA – BUDA MARIANN: Tanulástanítás?, Dinasztia tankönyvkiadó 2007

FODOR LÁSZLÓ: Fejezetek a motivációkutatásról, Gondolat Kiadó 2007

POPPER PÉTER: „Hagyjuk kibontakozni a gyerek egyéniségét!” Köznevelés 2007/37